מסורת הש"ס

א) עירובין מז. ע"ז יג., ב) לעיל ז., ג) מע"ס פ"ה מט"ו סוטה מז:, ד) [לקמן יב: ע"ש], ה) [לעיל י:], ו) [כריתות יח:].

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' בדיתא לבאי כוורא. נ"ב כך הוא גירסת האלפס בפומבדיתא לבאי כוורא ופי' הר"ן פום שם המקום היושב על נהר בדיתא לבאי כוורא לצו והביאו דגים רבים שנתייבש הנהר ומתו הדגים עכ"ל: (ב) שם והא אנן כבשין שהוא יכול לאכול מהן במועד כובשן תנן: (ג) רש"י ד"ה ביד וברגל (שלוקח בידו עץ) תא"מ ונ"ב כ"ל עשות: (ד) ד"ה דופנא כו'. נ"ב עי' לעיל בפירושו בדף ז' ע"א: (ה) ד"ה למימלח למולחן הרבה אע"פ: (ו) ד"ה א"ל הני נמי אע"ג דמלחינהו: (ז) ד"ה אגב פי' המלח מהן הס"ד ואח"כ מה"ד עבדו ליה שיתין אילני כלומר רוחצין אותו הרבה פעמים הס"ד ואח"כ מה"ד שיתין איצצי ששים פעמים הס"ד:

◆

לעזי רש"י

רוש"א. מתקן לדיג.
רייצי"ש [ריטי"ש]. ריין (שם נהר). אוברטור"ר [אוברידור"א]. משקוף.
בלברור"א [קלבידור"א]. מנעול. ברר"א [ברד"א]. גרון של טפס.
קונפושט"א. תערובת מאכלים כבושים.

◆

מוסף רש"י

המשך מעמוד קודם. **פתח תרי בבי.** אחד לצד הנהר ליכנס המים ואחד לצד שני לצאת (שם). **אדעתא דכוורי.** לצוד דגים נתכוין ולא להשקות השדה, דאי להשקות השדה מתכוין היה לו לעשות פתח אחד ויתעכבו שם המים וגם הדגים יהו נצודין שם מאליהן (שם). **דפשח דיקלא.** לשון פיסוק כמו ויפשחני (איכה ג יא), נוטל מן הענפים, ויש שמפשחין אותו לצורך הדקל לפי שענפיו מרובים ואין מניחין אותו ליגדל ומהניא ליה הפשיחה כזימור בכרם (רשב"ם ב"ב שם). **אדעתא דחיותא.** לצורך בהמותיו להאכילן ואינו מתכוין להנאת הדקל (שם). **אדעתא דדיקלא.** כדי שיגדל הדקל (שם). **מחד גיסא.** מקלקל הוא את האילן שמגלהו כולו מצד אחד ויבוא ודאי לדעתא דחיותא לאו מכוין דלאילן לא חייש (שם). **מהאי גיסא ומהאי גיסא.** אם מבל לצדדין ליקט כאן מעט וכאן מעט, **אדעתא דדיקלא.** שכן מנהג לעשות (שם). **אקרא דשנואתא.** שטותא שם הנהר, אקרא קונטריל"ה

גמרא

לירידא של עכו"ם ולוקחים בהמה עבדים ושפחות בתים שדות וכרמים וכותב ומעלה בערכאות שלהן מפני שהוא כמציל מידן רב שרא לחייא בר אשי למיגדל אוהרי בחולא דמועדא מאי טעמא מעשה הדיוט הוא אבל איזלי אסור מאי טעמא מעשה אומן הוא רב יהודה שרא לאמי תנורא למיגדל תנורי ולרב' בר עשבי למיגדל מהולתא איני והא תני רבה בר שמואל ושוין שאין גודלין תנור לכתחילה לא קשיא כאן בימות החמה כאן בימות הגשמים: **מתני'** עושין מעקה לגג ולמרפסת מעשה הדיוט אבל לא מעשה אומן שפין את הסדקין ומעגילין אותן במעגילה ביד וברגל אבל לא במחלצים הציר והצינור והקורה והמנעול והמפתח שנשברו מתקנן במועד ובלבד שלא יתכוין לעשות מלאכתו במועד וכל כבשין שהוא יכול לאכול מהן במועד כובשן: **גמ'** היכי דמי מעשה הדיוט רב יוסף אמר בהוצא ודפנא במתניתא תנא צר בצרור ואינו טח בטיט: שפין את הסדקין ומעגילין אותן במעגילה: השתא במעגילה אמרת שרי ביד וברגל מיבעיא הכי קאמר שפין את הסדקין ומעגילין אותן כעין מעגילה ביד וברגל אבל לא במחלצים: הציר והצינור והקורה והמנעול והמפתח שנשברו מתקנן במועד: ורמינהי עד ימיו היה פטיש מכה בירושלים כו' עד ימיו אין מכאן ואילך לא לא קשיא כאן בדנפחי כאן בדנגרי מתקיף לה רב חסדא יאמרו קלא רבה אסיר קלא זוטר שרי אלא אמר רב חסדא לא קשיא הא במגלי הא בחציני רב פפא אמר כאן קודם גזירה כאן לאחר גזירה רב אשי אמר הא ר' יהודה הא ר' יוסי דאמר ר' יצחק בר אבדימי מאן תנא שינוי במועד בדבר האבד דלא כר' יוסי אמר רבינא כמאן מדלינן האידנא קביותא דדשא בחולא דמועדא כמאן כר' יוסי: כבשין שהוא יכול לאכול במועד כובשן: (א) בדיתא לבאי כוורי אזיל כולי עלמא צוד אייתו כוורא שרא להו רבא למימלח מינייהו אמר ליה אביי והא תנן כבשין שהוא יכול לאכול מהן במועד כובשן אמר ליה כיון דמעיקרא אדעתא דאכילה אייתינהו ואי שביק להו פסדי כפרקמטיא האבד דמי ושרי ואיכא דאמרי שרי להו רבא מיצד מיזל אייתויי ומימלח אמר ליה אביי והא אנן כבשין שהוא יכול לאכול מהן (ב) כובשן תנן אמר ליה הני נמי מיתאכלי אגב איצצא כי הא דשמואל עבדו ליה שיתין איצצי ואכל רבא איקלע לבי ריש גלותא עבדי ליה שיתין איצצי ואכל רב איקלע לבי רב שפיר אייתו לקמיהו ההוא כוורא תילתא בישולא תילתא מילחא ותילתא טוויא אמר רב אמר לי אדא ציידא כוורא סמוך למיסרחיה מעלי ואמר רב אמר לי אדא ציידא כוורא טווייא באחוה אסוקיה באבוה מיכלי בבריה אשתי עליה אבוה ואמר רב אמר לי אדא ציידא כוורא תחלי וחלבא ליטעון גופא ולא ליטעון פוריא ואמר רב אמר לי אדא ציידא כוורא תחלי וחלבא מיא ולא שיכרא ולא חמרא:

הדרן עלך משקין בית השלחין

רש"י

יריד של עכו"ם. יומא דשוקא: **ומעלה בערכאות.** לקיימן בחתימתן דכיון דהשתא הוא דמשכח להו וליומא אחרינא לא שרי: **אוהרי.** שצדין בו דגים שקורין רוש"א: **איזלי.** רשתות שצדין בו עופות: **למגדל תנורא.** לעשות התנור מחדש: **מהולתא.** נפה: **בימות החמה.** כלומר כשיש ימות החמה כגון בפסח דכולי עלמא שאין יורדין בו גשמים מותר לעשות בו תנור לפי שלאלתר יבש ויכולין לאפות בו פת ברגל לצורך הרגל: **כאן בימות הגשמים.** כלומר כשיורדין הגשמים ברגל כגון בסוכות אין עושין תנור לפי שאינו יבש לאלתר עד לאחר הרגל ועבד טירחא שלא לצורך הרגל:

מתני' מעקה למרפסת. כותל קטנה העושין על האיצטבות שלפני העליות גדולות כעין שיש על שפת נהר רייצי"ש: **שפין את הסדקין.** שבתנור: **ומעגילין אותן במעגילה.** שגוללין על קרקעות התנור עץ גדול עגול כדי לסתום הסדקין: **ביד וברגל.** (ג) שלוקח בידו עץ ונועצין ביד על התנור לסתום הסדקים או בועט ברגלו על קרקעות התנור: **מחלצים.** עץ כעין רגל שדוחקו במעזיבה לסתום הסדקין ויש בו מעשה אומן יותר ממעגילה: **ציר.** רגל הדלת כמו הדלת תסוב על צירה (משלי כו): **צינור.** הוא החור שבאסקופה התחתונה כמו וציצורא דדשא: **הקורה.** מה שעל הפתח שתחזור בו הדלת וקורין אוברטור"ר: **מנעול.** בלבדור"א: **ובלבד שלא יתכוין לעשות מלאכתו במועד.** כשיש לו לתקן כל אילו בשאר ימות השנה ומניחו עד המועד: **וכבשין.** של ציר כלומר דגים ושאר דברים שכובשים במלח שיכול לאוכלן במועד שלא יהא צריך להמתין באכילתן עד לאחר המועד שיהו נכבשין מהר ראוין לאכול מיד: **גמ' הוצא.** הוצי דקל: (ד) **דופנא.** עבדי לחיים של גדר: **ואינו טח בטיט.** זה הוא מעשה הדיוט: **מעגילה.** דרך אומנות יותר: **ביד וברגל.** דלאו מעשה אומן הוא לא כל שכן: **כעין מעגילה.** ולא מעגילה ממש אלא כעין מעגילה ביד וברגל: **עד ימיו.** של יוחנן כ"ג היה פטיש מכה בירושלים בחולו של מועד והוא גזר עליו וביטלו. אלמא אסור ומתני' קתני ומתקנין מנעול ומפתח: **מפניסין דמתקנין אלו בחוש"מ כדנגרי.** במנעול של עץ שרי דלא הוי קלא רבה: **כדנפחי.** דפטיש הייני קורנס אסור דהוי קלא רבה ואולודי קלא אסור: **מגלי.** מסר הגדול שרי דלא מוליד קלא כלום: **בחציני.** ברר"א אסיר דהוי אולודי קלא טפי: **לאחר שגזר.** יוחנן כ"ג: **הא ר' יהודה הא ר' יוסי.** בפירקא דלקמן (דף יב.) דרבי יוסי לא בעי לשנויי לדבר האבד ומתני' דשרי הכא כל הני בלא שינוי ר' יוסי היא:

כמאן מדלינן האידנא קביותא דדשא. כשיוצאין מסמרים של עץ מן הקורה שעל הפתח דשרי למיעבד בלא שינוי: **בדיתא.** שם נהר: **לבאי.** שם מקום: **כוורי.** הכי עשו דרך לנהר שיצאו מימיו ונשתיירו שם דגים הרבה: **למימלח.** (ה) הרבה אע"פ שאין יכולים לאוכלן במועד שהרי היו מלוחין הרבה: **כבשין.** בחומץ ובמלח שקורין קונפוסט"ה. והכא נמי כיון שמלחן הרבה כדי להצניען תו לא חזו במועד: **אמר ליה הני נמי.** (ו) דמלחינהו: **מתאכלי.** במועד: **אגב איצצא.** שמושך המלח מהן: (ז) **שיתין איצצי.** כלומר רוחצין אותו הרבה פעמים מאלי ליה ששים זימני: **רב איקלע.** במועד: **תילתא מילחא.** אגב איצצא: **סמוך למיסרחיה מעלי.** כלומר יפה הוא לאחר זמן שניצוד יותר מההיא שעתא דניצוד: **טווייא באחוה.** במלח שהמלח נברא מן המים כדגים: **אסקיה באבוה.** לאחר שצלאו נותנו במים צונן: **אכליה בבריה.** מטילין אותו בציר היוצא מן הדגים ואוכלין אותו: **משפיא עליה אבוה.** ששותין עליו מים שדגים נבראו מן המים: **לטעון גופא.** כלומר לאחר אכילתו מהלך הרבה קודם שישן: **ולא לטעון פוריא.** לא ישן לאלתר אחריהם: **תחלי.** שחלים: **מיא ולא שכרא.** מוטב לשתות אחריהן מים ולא שכר הדרן עלך משקין בית השלחין

תוספות

כוורא סמוך למסרחיה מעלי. וכזמן הזה תופסים סכנה למיכל סמוך לסירחון וגם משמי עלה אבוה דאמר כסמוך דמעלי ושמא נשתנו כמו הרפואות שבש"ס שאינן טובות בזמן הזה או שמא נהרות דבבל מעלו לו טפי ויש מפרשים דכוורא לא בכלל דגים מיירי ושם דג ששמו כוורא ומשונה בדברים הללו משאר דגים כדאמרינן פ' כל הבשר (חולין דף קט:) אסר לן גירותא שרא לן לישנא דכוורא ואין נראה שיהא בכל הלשונות של דגים טעם אחד:

הדרן עלך משקין בית השלחין

עין משפט נר מצוה

קד א מיי' פ"ח מהלכות יו"ט הלכה יד טוש"ע י"ד סי' קמט סעיף ג:
קה ב ג טוש"ע א"ח סי' תקמא סעיף א:
קו ד ה מיי' פ"ח מהל' יו"ט הלכה יג טוש"ע א"ח סי' תקמ סעיף ז:
קז ו מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף א:
קח ז מיי' שם פ"ז הלכה ה טוש"ע שם סעיף ג:
קט ח מיי' שם פ"ח הלכה ז טוש"ע שם סעיף ד:
קי ט מיי' שם פ"ז הלכה ד טוש"ע שם סי' תקלח סעיף ו:
קיא י מיי' שם הלכה ז טוא"ח סי' תקלג:
קיב כ מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:

◆

רבינו חננאל

רב שרא לרב חייא בר אשי, למיגדל אהורי. פי' במס' גיטין בסוף פרק הניזקין (ו)מפרשי רבנן אוזלי, שבאך מצודה, תרגום ויביאו מטוה כד עזיל, ומפרשי אוהרי, אלפכוך. מאי טעמא מעשה הדיוט, אבל איזלי אסיר, מאי טעמא מעשה אומן הוא. רב יהודה שרא לאביי תנוראה, למגדל תנורא בחולי דמועדא, ולרבא בר עישבי שרא למגדל מהולתא בחולי דמועדא. ועושין לגג ולמרפסת מעשה הדיוט אבל לא מעשה אומן. היכי דמי מעשה הדיוט, בהוצא ודפנא. במתניתא תנא, צר בצרור ואינו טח בטיט. ושפין סדקין ומעגילין אותן במעגילה ביד וברגל אבל לא במחצלים. **מתני'** הציר והצינור והקורה והמנעול והמפתח שנשברו מתקנן במועד ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד. איני והתנן בסוף מס' סוטה עד ימיו פטיש היה מכה בירושלים. עד ימיו של יוחנן כהן גדול אין, מיכן ואילך לא. ופריק רב הונא האי פטיש דאסיר מיכן ואילך בדנפחי, והא דתנן הציר כו' בדנגרי הוא ושרי. מתקיף לה רב חסדא, ונדחה, ופריק, בחציני אסיר, ומתניתין דהכא במגלא ושרי. א)קודם גזירה, פירוש קודם גזירת יוחנן כהן גדול. ורב אשי אמר מתני' דהתם ר' יהודא היא, ומתני' דהכא ר' יוסי, דאמר רב יצחק בר אבא מאן תנא דבעי שינוי במועד בדבר האבד דלא כר' יוסי, דאי ר' יוסי הא אמר זולף וגומר וגף כדרכו. אמר רבינא כמאן מדלינן האידנא כו'. ובכבשין שיכול לאכול מהן במועד מכבשן, רבא שרא לבני בדיתאבאי למיצד ולמימלח, אמר ליה אביי והתנן כבשין שיכול לאכול מהן במועד מכבשן, שיכול אין לא יכול לא. אמר ליה הני נמי מיתכלי איצצא, כשיכבשום

דתוקים. כי הא דשמואל עבדו ליה ששים איצצי ואכל. פי' מיני תבשיל. אמר רב אמר לי אדא ציידא, כוורא סמוך למיסרחיה מעלי. ותוב אמר, דג טוויא באחוה, פירוש המלח מן הים והדג מן הים, נמצאו שניהן אביהן הים והן כמו אחים. ואמר לי מלח הדג במלח שהוא אחיו וצלה אותו במלח. אסוקיה באבוה, פי' כשתעלהו מן האש שוטפהו במים שלוחין שהן אביו. ואוכליה בבריה, פירוש אכול אותו בכותח שהוא ציר של דגים שהוא יוצא מן השמנונית של דג כי הרא חשוב לדג כבנו. וכשתאכלהו שתה אחריו המים כי באותה העת ובאותו מקום היו אומרים להם הרופאים כשתאכל דגים שתה אחריו המים ולא יין [illegible] או יין ולא שכר. כוורא תחלי וחלבא, ליטעון גופא ולא ליטעון פוריא. פי' כשיאכל אותם, עד שיתכלו במעיו לא ישן, כי השינה מיד מזיקתו.

הדרן עלך משקין בית השלחין.

בלע"ז, ויסבור על שפת אותו נהר (ב"מ עג.). עד כאן המשך העמוד הקודם

לירידי של עכו"ם. שוק הנקבע ליום חג של עובדי כוכבים (ערובין מז.). **ולוקחים בהמה עבדים ושפחות.** מפני שמכניסן לקדושה (שם). **בתים שדות וכרמים.** מפני שממעטין לו מקום ישוב לא"י (שם). **וכותב.** שטרות, **ומעלה בערכאות שלהן.** [illegible] **למיגדל.** [illegible] **עד ימיו היה פטיש מכה בירושלים.** [illegible]

הדרן עלך משקין

א) נראה דצ"ל רב פפא אמר כאן קודם גזירה כו'. ב) לפנינו בגמ' הגי' להיפך, ואולי דרכינו היה לו גי' אחרת.